

De Digitale Snelweg

Vogels kijken langs De Digitale Snelweg

Nummer 61

Peter Meijer

Vogels tellen

Tijdens één van de Sovon-dagen uit het verleden werd er een lezing gegeven, waarbij deelnemers vogels moesten tellen. Wie de eigen tellingen kritisch beoordeelt, weet dat het altijd een schatting blijft. Zelf heb ik heel veel geteld: ganzen, zwanen en eenden, maar ook andere vogelsoorten die op trek waren. Eens stond ik op Wieringen op Vatrop om Zwarte Sterns te tellen. Dat begint dan met individuele vogels, vervolgens groepjes van tien tot vijftig. Komen er meer dan tel je per honderd, later per vijfhonderd. Ten slotte telde ik per duizend vogels. Op een gegeven moment begon mijn maag te protesteren, zoveel Zwarte Sterns vlogen er langs en ik telde heel intensief. Hoe goed zijn deze tellingen nu? Om dit voor uzelf eens uit te zoeken zou u op de website <http://personal.inet.fi/cool/live/birds/index.html> de knop 'new game' kunnen aanklikken. Vijf keer mag u schatten hoeveel vogels er langsvliegen. Het gaat hierbij echt niet om heel veel tellen. Voor mij waren de uitkomsten zeer verhelderend. Je wijkt toch altijd af. Ik telde minder vogels dan er waren. Het percentage dat u naast de schatting zit, wordt aangegeven. Het kan zijn dat u het spelletje niet kunt uitvoeren. Dan zult u mogelijk eerst de 'java'-hulp moeten downloaden: <http://www.java.com/nl/download/index.jsp>. Met dank aan Jan Hein van Steenis. Ruud Kampf wijst op een vergelijkbare telmethode die

ook toe te passen is voor vogels. De telmethode gebruikt Watervlooien: http://www.rekel.nl/hondsbossche/2005_01_24_werkbespreking_harm_%20VU_02_klein.pdf.

Steenuil als insectenverdelger

Hanneke Huiskamp schrijft in een e-mailbericht van 5 november 2006 het volgende: Het houden van uilen als huisdieren is niet nieuw. In een verslag van Johannes Vijverberg, dat hij in 1920 schreef, lezen wij: "Een bakker op ons dorp had in zijn bakkerij veel last van Kakkerlakken. Deze kwamen 's avonds van onder den oven en uit alle hoeken en gaten te voorschijn, in zoo grooten getale, dat de vloer der bakkerij er zwart van zag. Een katuil verloor hem van de plaag. Hij kreeg dien van een jongen, een koewachter, sloot hem

Blauwborst *Luscinia svecica*.

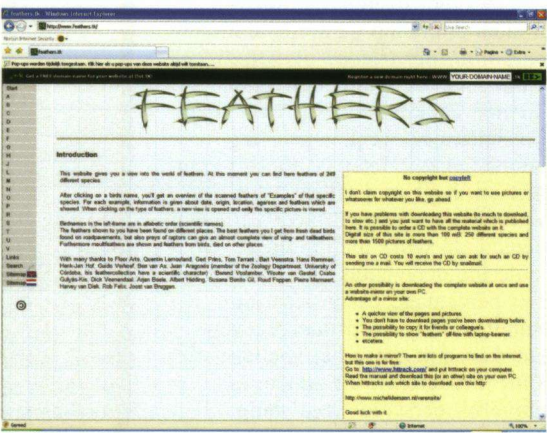
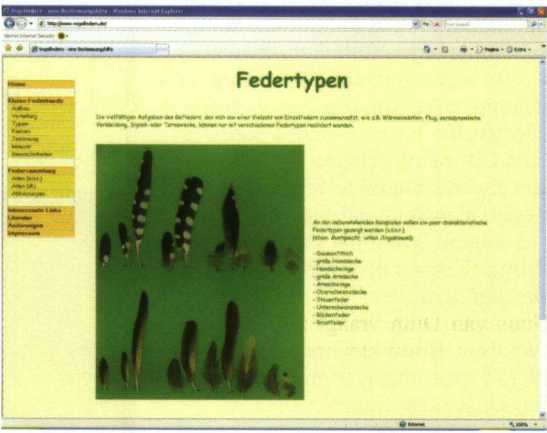
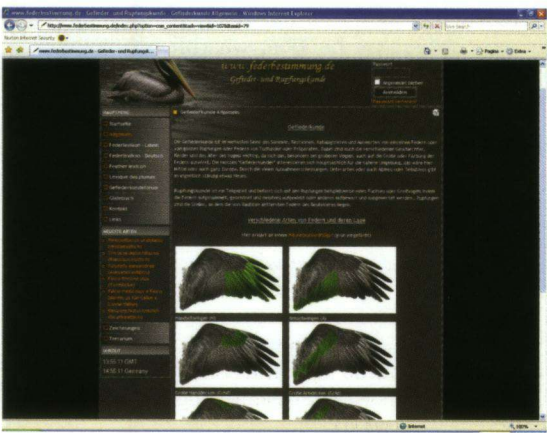
Foto: H. Leurmans.

overdag op in een hokje en 's avonds als de kakkerlakken hoogtij vierden, liet hij hem uit. 'Neen maar,' zei de man, 'dat heb je nog nooit gezien, zooals dat beest door die bakkerij heen en weer schoot, onophoudelijk pikkende.' Na een paar minuten zag je geen beestje meer!' Hanneke zou graag gebruikmaken van deze manier om insecten te verdelgen. Dit is beter dan spuiten met gif in huizen. Daarna mag je 24 uur niets meer eten of drinken. Zij verzucht: 'Die goede oude tijd. Toch jammer dat dergelijke bakkerijen niet meer bestaan.'

Draaihalzen en nestkasten

Leo Ballering vraagt of iemand weet in wat voor soort nestkasten een Draaihalz graag broedt? Hij heeft gehoord dat er in de jaren zeventig van de vorige eeuw relatief veel Draaihalzen op de Veluwe gebroed hebben. In de Sovon Atlas van de Nederlandse broedvogels (1979) vinden wij dat er 32 paar op de Veluwe waren in 1978. Leo vermoedt dat dit in een standaardkoolmezenkast met een invliegopening van 30 à 32 mm was.

Arnoud van den Berg geeft aan dat Draaihalzen geen nestmateriaal gebruiken. Daarom zullen gewone 'koolmezenkasten', waarin een uitgeholde bodem is aangebracht net als in 'spechtenkasten', de beste resultaten opleveren. De eieren kunnen dan niet weggrollen en hebben daarom meer kans uit te komen. Arnoud wijst ook op de opmerkelijke gewoonte van broedende Draaihalzen om van alle andere bewoonde nestkasten en boomholten in de wijde omgeving de gehele inhoud naar buiten te werken! Het betekent dat er rond een draaihalzenbroedpaar geen andere holbewoners succesvol zullen zijn. Een verklaring voor dit verschijnsel is dat Draaihalzen alle hopen in hun territorium inspecteren en gereedmaken voor eventueel gebruik.

De bovenstaande drie websites geven informatie over vogelveren.

Gereedmaken betekent dat ze grote schoonmaak houden, waarbij even gemakkelijk nestmateriaal als eieren en jongen naar buiten worden gekieperd.

Overigens herinner ik me dat de in de literatuur vermelde tijdelijke toename van Draaihalzen op de Veluwe, niet goed is gedocumenteerd en ernstig werd betwijfeld door Veluwse nestkastencontroleurs zoals H. Stel. Hij deed daarover zelfs zijn beklag via een kort artikel, waarin hij stelde dat Draaihalzen juist door nestkastwerkers zoals hij zouden moeten worden ontdekt, al was het maar door de clustering van verstoorde nestkasten. Hij had daar tijdens zijn controles niets van gemerkt, wat in tegenspraak was met de resultaten van inventariseerders destijds (in welk tijdschrift de heer Stel zijn beklag plaatste, wist hij niet meer, iemand anders misschien?).

Boomklever- en boomkruiper-gedrag

Guus van Duin vraagt zich af: 'Waarom Boomklevers vrijwel altijd schuin ondersteboven aan een pindakorffje hangen?' Adri de Groot antwoordt: 'Boomkruipers en -klevers kunnen zich zijwaarts en omhoog en omlaag bewegen door een unieke vaardigheid: ze zetten hun poten boven (dan wel) onder elkaar en niet naast elkaar.' Adri is zich ervan bewust dat dit antwoord niet de gehele vraag beantwoordt. Machiel de Vos meldt ook een ervaring: 'Het schuin ondersteboven hangen van Boomklevers kan soms heel functioneel zijn. In het vroege voorjaar zat ik in een schuilhut bij een voederplek om boomklevergedrag te fotograferen. Hier zag ik een Boomklever die op een takje naast de hut zat een heel rare beweging maken. Het was of hij van het takje viel en zich nog net wist vast te grijpen. Ondersteboven aan het takje heen en weer bengelend, keek hij schuin naar

De website van de actie 'Save The Albatross'.

De website van Werkgroep Slechtvalk Nederland.

boven. Voorzichtig gluurde ik ook naar boven en zag vlak boven ons een Sperwer zitten. Deze sloeg geen acht op de als een dood beukenblad heen en weer wiegende Boomklever. Een prachtige manier om aan de Sperwer te ontsnappen!' Deze antwoorden zullen een deel van de vraag beantwoorden. Wie maakt er een stukje voor *het Vogeljaar* met daarin verwerkt de antwoorden voor zover op dit moment bekend?

Telpost Brobbelbies

Leo Ballering meldt ons dat er informatie beschikbaar is over het vrouwtje Bruine Kiekendief dat uitgerust was met een zender en op 17 september 2006 over de telpost Brobbelbies-Noord (tussen Uden en Oss) trok. Enkele dagen nadat ze Parijs gepasseerd was, stopte de zender met het uitzenden van signalen. Van de zeven met een

zender toegeruste Bruine Kieken-dieven van het Zuid-Zweedse zenderprogramma zijn er drie niet verder gekomen dan Frankrijk. De vier andere hebben hun overwin-teringsgebieden bereikt. Zij passeerden de Middellandse Zee ten oosten van Gibraltair en drie bevonden zich toen in Senegal. De vierde vogel bevond zich in de Nigerdelta in Mali. Je kunt natuurlijk speculeren over de oorzaken van het stoppen van drie signalen boven Frankrijk. Dat het juist boven dit land gebeurde, doet het ergste vrezen.

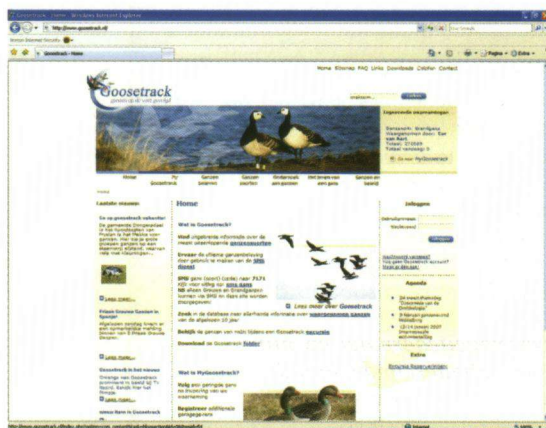
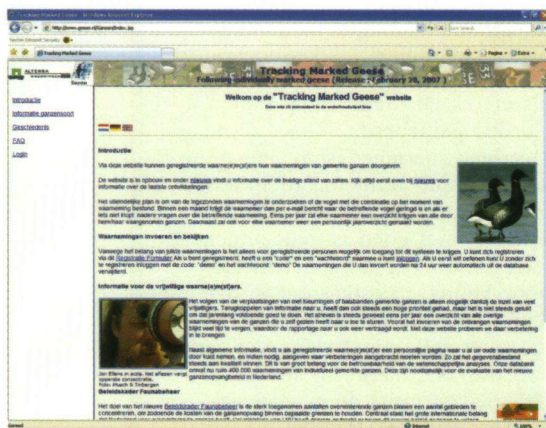
Wetenschappelijke namen

Al eerder heb ik erop gewezen dat het lastig is na te gaan welke wetenschappelijke naam er voor een vogel geldt. In december werden daar weer diverse voor-beelden van gegeven. Het betrof de Grote Zilverreiger, die tegenwoordig *Casmerodius albus* heet. Uit DNA-onderzoek blijkt dat deze soort zich 'niet zo thuisvoelt' onder de Egretta's.

Jan Hein van Steenis schrijft dat uit de literatuur blijkt dat de Grote Zilverreiger nauwer verwant is met het geslacht *Ardea*, maar ook met de Koereiger. Aan welke van de twee hij het meest verwant is, is niet duidelijk! De Koereiger wordt nog steeds *Bubulcus ibis* ge-noemd.

In Nederland is het handig de beslissingen van de Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (CSNA) te volgen. Hun taxono-mische lijst is terug te vinden in de 'Dutch Birding-namen'.

Klaas van Dijk wijst op de vreemde relatie met de Flora- en faunawet: 'Er bestaat helaas in Nederland ook een juridische werkelijkheid die hier (bijna) geheel los van staat. Leo van den Bergh geeft in het meest recente nummer van Argus hier een duidelijk voorbeeld van met betrekking tot de 'Rietgans' (*Anser fabalis*). Volgens de CSNA komt de 'Rietgans' als soort niet in Neder-

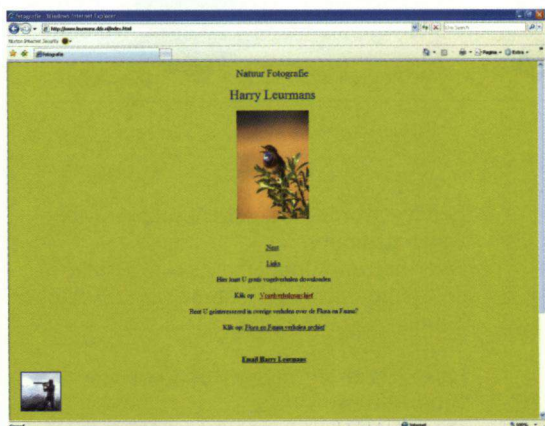
De websites van goosetrack.nl en van 'Tracking Marked Geese'.

land voor (in heel veel vogelboeken en rapporten en overzichten is hij ook niet te vinden).

Toendrarietganzen en Taigarietganzen zijn twee soorten ganzen die wel in Nederland voorkomen. Toch mag er momenteel door jagers op de 'rietgans' geschoten worden, omdat de Flora- en faunawet nu eenmaal spreekt over 'rietganzen' en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedsel-kwaliteit onlangs heeft besloten dat, in het kader van 'schadebestrijding', er ook op 'rietganzen' mag worden geschoten.

Vogelaarswebsites

De website van Harry Leurmans heb ik al eens genoemd. Ik doe dit nogmaals, omdat Harry nu ook verhalen op zijn site zet. Vogelverhalen natuurlijk. Kijkt u op: <http://www.leurmans.dds.nl>.

De website van Harry Leurmans.

Informatieve websites

Michel Kleemann houdt een website over veren bij. Ik wijs u nogmaals op deze informatieve site: <http://www.feathers.tk>. Andere websites met behulp waarvan veren te vinden zijn, vindt u onder: http://www.faunoekjmuellermagdeburg.de/FederSlg_Ubersicht/body_federslg_ubersicht.html, <http://www.platschpinguin.de/index.php>, <http://www.vogelfedern.de/> en <http://www.gefiederkunde.de/index.html>. Met dank aan Geert Groot Koerkamp. Er is een aparte website voor de Slechtvalkenwerkgroep: <http://www.werkgroepslechtvalk.nl/ccms.100.html>. Alles over de albatrossenproblematiek is te vinden op: <http://www.savethealbatross.net>.

Een handige website

Guus van Duin wijst op <http://www.darenet.nl>. Op deze website kunt u verslagen van wetenschappelijke onderzoeken en dissertaties vinden. Om één en ander over ganzen te weten te komen kun je naar <http://www.geese.nl> en <http://www.goosestrack.nl> gaan. Hier kun je waarnemingen en afgelezen halsbanden of gekleurde potringen digitaal invoeren.

Reacties

Gerard Ouweneel reageerde op het stukje over 'Vogelsterfte bij windparken' uit De Digitale Snelweg, nummer 58 in *het Vogeljaar* 54 (5): 221-222. Hij berichtte mij: "Aansluitend over hetgeen je schreef over 'windturbines en vogels' in de laatste aflevering van je rubriek, het volgende: 'British Birds' verzamelt en publiceert al een

poosje informatie over de consequenties van windturbines en vogels. Daarbij slaat de schrik je om het hart, bijvoorbeeld over hetgeen zich op dat gebied afspeelt in Brandenburg in Duitsland. In de aflevering van augustus 2006 staat te lezen over de gevolgen van de plaatsing van een 'windfarm' op de eilandengroep Smøla, gelegen op 10 km afstand van de kust van Noordwest-Noorwegen, vroeger één van de bolwerken van de Zeearenden in Noorwegen. Toen men in 2001 met de aanleg van het windmolenpark begon, broedden er negentien paren op Smøla. BirdLife tekende protest aan tegen de komst van dit park, maar dat werd door de Noorse regering terzijde geschoven. Alleen al dit jaar doodden de wieken van de Smøla-turbines negen Zeearenden, waarbij alle drie van de nog slechts drie jonge Zeearenden die in 2005 op Smøla uitvlogen. Alleen al in april en mei werden vijf dode Zeearenden gevonden. In 2006 was er nog maar één jonge Zeearend. Indien men nu weet dat Noorwegen het belangrijkste zeearendenland is en dat er ruim honderd voorstellen in behandeling zijn voor de plaatsing van windturbineparken voor de Noorse kust, dan kan men zich voorstellen dat de vogelbeschermers in dat land te hoop lopen."

Mocht u mij op zaken willen attenderen of naar aanleiding van bovenstaande reageren dan kunt u mij bellen of schrijven.

■ P.C. Meijer, Mossel 16, 1775 JB Middenmeer, (0227) 50 35 59; e-mail: digitalesnelweg@petercmeijer.nl.

Mijn website vindt u op: <http://www.petercmeijer.nl>.

Let op: de URL en het e-mailadres zijn veranderd! Hier vindt u een link naar *het Vogeljaar* en de genoemde links uit de rubriek. 'Vogels kijken langs De Digitale Snelweg'. Ook de websites van vogelaars en vogelorganisaties zijn hierop te vinden.